

SITUACIÓ PRÈVIA

ELS PREUS PÚBLICS

En relació a l'evolució en els darrers anys del preu de la universitat pública catalana, fem nostres les conclusions aportades per l'estudi Quant paga l'estudiant?, realitzat per l'Observatori del Sistema Universitari, de les quals les principals són:

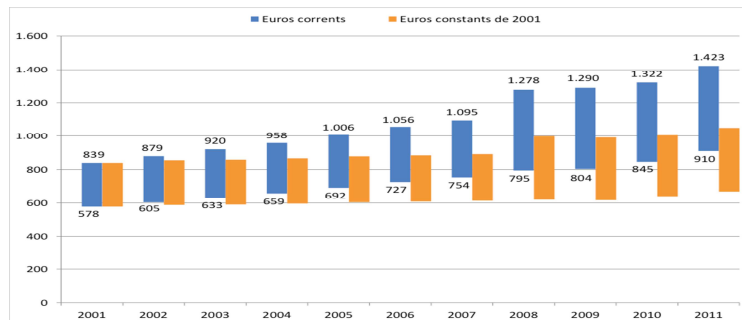
Els estudis de grau i 1r i 2n cicles universitaris s'han encarat entre un 13% i un 25% per sobre de l'IPC durant els darrers deu anys. La implantació dels nous estudis adaptats a l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior (EEES) ha disparat els preus més alts, i han augmentat així les diferències.

Els preus mínims de màsters universitaris (col·loquialment anomenats "oficials") han crescut un 43% per sobre de l'IPC des de la seva implantació ara fa cinc anys i s'han apropat progressivament als dels màsters més cars.

El curs 2011-2012 el recàrrec per la segona matrícula d'una assignatura és el mateix que es cobrava fa 10 anys a partir de la quarta matrícula, un 50%. La tercera matrícula ha passat de costar un 40% més que la primera a costar-ne tres cops més.

Podeu consultar l'informe complet a: <http://www.observatoriuniversitari.org/>

Interval de preus per curs dels estudis de grau i de 1r i 2n cicles. (Font: De l'estudi quant paga l'estudiant universitari? de l'OSU).

EL SISTEMA DE BEQUES

Per la seva banda, el sistema públic de beques ha patit pocs canvis durant la darrera dècada. La seva gestió i fons ha estat depenent del govern central i continua patint un infrafinançament públic, al voltant d'un 0,08% del PIB (tot el sistema de beques, no només l'universitari) front el 0,27% que representa la mitjana dels països OCDE. A Catalunya, on la situació és de les més preocupants de tot l'Estat, només un 8,2% durant l'any 2010 i es calcula que

aproximadament un 80% de tots i totes les estudiants cursen els estudis sense rebre cap ajut.

A més a més de l'infrafinançament, cal incorporar una altra crítica important al sistema de beques (tot i que va lligada, evidentment, a la manca de recursos suficients). La distribució de les diferents beques (i quanties) per nivell de renda, suposa que, per exemple, per poder optar a una beca salari cal estar en nivells de pobresa (4 persones en una família de renda anual inferior a 14.000€), la qual a més és d'una quantia del tot insuficient per 9 mesos d'estudi (l'any 2012 serà de 3.500€). En un punt més abstracte: els nivells de renda no estan calibrats a la realitat socioeconòmica de la majoria de la ciutadania ja que el sistema de nivells de beca per llindar de renda no és realment progressiu.

La qüestió de la beca salari és més profunda de l'expressat, ja que en el cas espanyol no fa cap honor al seu nom. S'ha d'entendre per beca salari una quantia suficientment elevada per competir amb el cost d'oportunitats a què fa front l'estudiant quan decideix estudiar en comptes de treballar, destinada a cobrir les despeses quotidianes i que permeti l'emancipació juvenil (encara que tot això no té tant de sentit en una situació de crisi econòmica com l'actual, sí que el tenia en èpoques de creixement econòmic).

I encara més, en l'avaluació de les característiques necessàries per l'obtenció de beca, pesa molt més el nivell de renda que les propietats acumulades (exclòs l'habitatge habitual). El nivell de renda anual és bastant baix, per exemple, el 2012, el nivell 4 (el nivell més elevat, que dona accés a menys beques) està quantificat en poc més de 36.000€ per una família de 4 membres. És a dir, fent càlculs és l'equivalent al sou de mileurista que obtindrien treballant dos membres d'aquesta família tipus. Així, parlem de rendes realment humils. D'altra banda, l'estudiant membre d'una família de 4 membres que compleix el criteri de renda només perdrà la condició de becari si els seus béns privats (un altre cop, exclòs l'habitatge) superen els 600.000€, una quantitat de béns que no s'entén pel seu nivell de renda. Sumem a això els recents estudis que demostren que a Espanya les rendes del treball suposen un 80% del total i és que, evidentment, és molt més difícil per a un/a treballador/a manipular la nòmina per disminuir la seva renda. Veiem en definitiva com el sistema de beques està en conveniència amb la classe burgesa de la societat.

Íntimament relacionada amb la qüestió de les beques, considerem molt importants els canvis que es van produir el desembre del 2010 mitjançant un reial decret que avançava en el camí de l'endeutament estudiantil amb la imposició d'interessos als préstecs que ja es concedien per cursar màsters i cursos de doctorand, així com de l'eliminació de les facilitats per retornar el préstec dels estudiants que en finalitzar els seus estudis no tenien un treball digne. L'avenç i progressiva substitució del sistema públic de beques per un sistema de préstecs (amb o sense interessos), és una de les qüestions que més ens preocupa pel que fa a les reformes en aquesta matèria.

DECRET WERT

El 20 d'abril s'aprovava en Consell de Ministres el *Real Decreto 14/2012 de medidas urgentes de racionalización del gasto público en el ámbito educativo* que consumava una retallada pressupostària de 3.000 milions d'euros en l'educació pública de l'Estat espanyol. S'hi incloïen reformes importants tant per a educació pública obligatòria com per a la superior, sobretot aquelles que fan referència a preus públics i beques.

D'una banda, pel que fa als preus de la universitat, el ministre José Ignacio Wert permetia una important **flexibilització en l'augment del preu de les titulacions de grau**, a més amb caràcter dispositori (la decisió quedava en mans de les comunitats autònomes, cosa que suposa una liberalització del preu en uns termes afegits). En el pitjor dels casos (augmentar el preu que representa cada crèdit del 15% del cost real de l'assignatura al 25%), aquest decret significava un augment del 67% del preu actual (aquesta dada depèn dels càlculs utilitzats per establir el cost real de la carrera) i és el que finalment ha resultat en el cas català.

Ho feia mitjançant una petit canvi d'articulat a la Llei Orgànica d'Universitats i introduint una reforma molt més profunda del que es veu a simple vista que **substitueix els actuals criteris que s'utilitzen per establir els preus** de les titulacions públiques (experimentalitat, actualment anomenat "coeficient d'estructura") per l'ambigu criteri del cost real de la carrera. [El canvi de criteri no és de poca importància: porta inherent l'augment del preu públic de l'assignatura...]

A més, es pautava un **increment vertiginós pel preu dels crèdits** d'assignatures repetides, fins al punt que es pot arribar a haver d'assumir el 100% del cost d'una assignatura en quarta matriculació (suspesa tres cops). Finalment es contemplava la possibilitat de cobrar el 100% del preu estimat de les assignatures als i a les estudiants estrangers/es extracomunitaris/àries no residents.

Així mateix, la mateixa fórmula s'aplicava al preu dels màsters públics, amb **diferències de preus entre els màsters** que condueixen a l'exercici d'una professió determinada i regulada i els que no ho fan. L'increment del preu per a ambdós era completament desorbitat, però arribava a cotes molt més importants pel cas dels màsters no conduents a una professió reglada.

Percentatge del cost a fer-se càrrec en cada tipus d'estudi per número de convocatòria

	Grau	Màster habilitant	Màster no habilitant
1a convocatòria	15-25%	15-25%	40-50%
2a convocatòria	30-40%	30-40%	65-75%
3a convocatòria	65-75%	65-75%	65-75%
4a convocatòria (o més)	90-100%	90-100%	65-75%

D'altra banda, en el decret s'inclou una mesura que ha passat desapercebuda però que és molt important: **l'Estat només finançarà amb les beques el mínim de la forquilla que estableix pel preu** universitari i haurà de ser la comunitat autònoma qui es faci càrrec de la resta, en cas que decideixi que l'estudiantat ha de pagar un percentatge més gran. Aquesta mesura és transcendent per, més endavant, entendre la proposta del govern català pel curs 2012-2013, proposta que generarà diferències arbitràries entre comunitats autònomes.

És amb aquestes propostes com el Ministeri camina fermament cap a reformes estructurals del SUE (sistema universitari espanyol). Tal i com ells mateixos han reconegut, aquestes no són les reformes universitàries que venien anunciant i caldrà esperar fins a principis del curs 2012-2013, quan la comissió d'experts que el govern de l'estat ha constituït faci públiques les seves propostes per a la universitat. Tot i això, cal qualificar els canvis en la LOU pel que fa als preus públics com una profunda contrareforma. Com l'AEP ve denunciant des de fa temps, la proposta de canviar els criteris pels quals s'estableixen els preus dels estudis al seu cost real ve acompanyada d'un vertiginós increment dels preus dels estudis públics amb l'objectiu únic de l'elitització de l'educació superior universitària. A més a més, amb el camí que ha escollit el govern espanyol de no decretar-ne l'augment però sí de permetre'l a les comunitats que ho destigen, el ministre d'Educació pretén mantenir-se al marge de les polèmiques que suscití.

Per més consultes, tenim a disposició un anàlisi complet de totes les mesures en educació del susdit real decret de la mà dels companys i companyes del nostre front estatal, EeM.

CANVIS EN EL SISTEMA DE BEQUES

Amb el *Decreto de becas para el curso 201-2013, les beques i ajudes públiques deixen de ser una ajuda* (amb tots els seus defectes i crítiques) incondicional de l'administració per garantir la igualtat d'oportunitats i pal·liar els efectes de les diferències econòmiques i passa a esdevenir una mena de prestació per contracte. En efecte, per obtenir tant la beca salari com la beca general l'estudiant ha de satisfer unes exigències, com si fossin les clàusules del contracte, i fins i tot es veurà forçat a retornar l'import de la beca si no ho compleix, la qual cosa desvirtua totalment el sentit de les ajudes econòmiques, ja que serveixen per donar un cop de mà a aquells que no tenen prou recursos i volen accedir a la universitat. En cas que el seu rendiment acadèmic no fos propi de "l'excel·lència", com diria l'argot polític actual, la beca s'acabaria convertint en una càrrega, un deute econòmic a retornar. El rendiment acadèmic, doncs, no ha de ser el criteri per establir si algú pot optar a beca o no, ja que no garanteix en cap cas un suposat sistema d'excel·lència. L'exemple més clar és el cas contrari: alumnes amb prou recursos propis que estan a la universitat i tenen sempre un rendiment acadèmic baix. La realitat és

que els nous criteris per l'atorgament de beques no cerquen l'excel·lència acadèmica sinó l'elitització en l'accés i permanència a la universitat.

CONDICIONS DE BEQUES UNVIERSITÀRIES PEL CURS 2013-2014:

Condicions generals: Únicament se subvencionen els crèdits matriculats per primer cop i si l'estudiant no supera el 50% dels crèdits matriculats, estarà obligat a retornar l'import de la beca.

Condicions pel grau: Per al primer curs, mínim de 5,5 en la nota d'accés, menys en la fase específica i per als altres cursos, cal superar el 65% dels crèdits matriculats a carreres d'Arquitectura i Enginyeria (abans 60%), el 80% a Ciències de la Salut i el 90% a Arts i Humanitats i Ciències Socials i Jurídiques (abans 80%).

Condicions pel màster: Per al primer curs, per a màsters no habilitants cal haver tingut un 6,5 en l'expedient dels estudis previs conduents al màster, i un 6 per a màsters professionalitzadors.

Per al segon curs, és obligatori mantenir aquestes mateixes notes com a qualificació del primer curs.

Condicions per la beca salari: La qualificació requerida és de 7 per a màsters professionalitzadors i 6,5 per a aquells que no ho són.

El Ministeri, amb vistes a seguir amb aquesta aposta d'enduriment dels **requisits acadèmics** com a condició sine qua non per optar a una beca, va anticipar els requisits de cara al curs 2013-2014, la qual cosa vol dir que, doncs, això exposat més amunt serà només íntegrament vàlid per al curs vinent. Llavors, tornarà a ser canviat. Sense un temps perquè el sistema es pugui assentar, la variabilitat, tendenciosa a l'enduriment, de les condicions de beques sembla arbitrària i afecta diferentment les promocions d'estudiants.

A tot això cal afegir la retallada de 166 milions d'euros (11,6% del total) que es va fer en beques amb l'aprovació dels pressupostos generals de l'Estat.

POLÍTICA DE PREUS PER LA UNIVERSITAT PÚBLICA PEL CURS 2012-2013.

ANTECEDENTS

Pel curs 2011-2012, el govern de la Generalitat de Catalunya va anunciar un augment del preu públic dels graus d'un 7,8%, el màxim que permetia l'antic sistema per l'increment de preus. De la mateixa forma, feia passar del 180% al 300% el recàrrec per terceres matriculacions. Per la seva banda, totes les universitats catalanes augmentaven la taxa de serveis propis fins al 70€, sense

que existís una directriu establerta i obertament reconeguda. Tot sumat, era l'augment del preu de la carrera universitària més gran des de la implantació de l'EEES dos cursos abans.

En aquell moment, l'argument des de la Conselleria d'Economia era que la retallada pressupostària de, recordem-ho, 153 milions d'Euros, que el govern "es veia obligat a fer" per la situació de crisi s'havia de compensar, emprant entre d'altres fórmules recaptatòries, l'augment dels preus de la universitat pública.

LA REFORMA DEL SISTEMA DE PREUS

Enguany, pel curs 2012-2013, tot i que no hi ha preparada cap retallada pressupostària de la magnitud de la del curs passat, la secretaria d'universitats ha aprovat una reforma que esdevé, en paraules del senyor Antoni Castellà, un pas endavant en l'establiment d'un model català propi de preus universitaris. Així mateix s'ha reconegut, que amb aquest nou sistema es pretén augmentar en aproximadament uns 90 milions d'Euros la recaptació a través del que paguem els i les estudiants de la universitat pública.

CONSEQÜÈNCIES DEL DECRET DE PREUS

1- Encariment de la matrícula universitària. L'augment pel global de l'estudiantat serà d'un 37,5% en el preu mitjà de la carrera i dependrà del nivell de renda de l'estudiant. Un 70% dels estudiants pagaran entre un 16,7% i un 66,7% més del que paguen enguany, pel que fa al preu públic de la carrera que es situarà entre els 1500€ i els 2370€ (60 crèdits en primera convocatòria i sense comptar cap taxa) en funció de la titulació. La beca equitat es transforma en una ajuda a l'estudiant que cobreix part del preu de la matrícula i és el mecanisme que fa progressiu el sistema de preus. L'augment es contempla tant pels estudiants de grau com pels de llicenciatura, però per aquests últims el preu del crèdit continuarà sent notablement més econòmic que el de grau i oscil·larà entre els 19,67€ i els 28,58€ en funció del nivell d'experimentalitat (a llicenciatura n'hi ha 4 i en grau 3).

Llindar de l'estudiant en funció del nivell de renda

Nombre de membres de la unitat familiar								
	1 membre	2 membres	3 membres	4 membres	5 membres	6 membres	7 membres	8 membres
LLINDAR 0	14.112€	24.089€	32.697€	38.831€	43.403€	46.853€	50.267€	53.665€
LLINDAR 1	14.112€	24.089€	32.697€	38.831€	43.403€	46.853€	50.267€	53.665€
LLINDAR 2	15.000€	25.745€	33.788€	39.733€	44.304€	47.755€	51.169€	54.567€
LLINDAR 3	15.889€	27.400€	34.878€	40.635€	45.206€	48.657€	52.071€	55.469€
LLINDAR 4	16.777€	29.056€	35.969€	41.536€	46.107€	49.558€	52.972€	56.370€
LLINDAR 5	20,331€	35,678€	40,331€	45,144€	49,715€	53,166€	56,580€	59,978€
LLINDAR 6	RENDES SUPERIORS							

El llindar 0 és exclusivament per a aquelles persones que tenen concedida una beca MECD

Preu del crèdit per primera matrícula

	Coefficient A	Coefficient B	Coefficient C
LLINDAR 0	0 €	0 €	0 €
LLINDAR 1	12,64 €	17,89 €	19,77 €
LLINDAR 2	15,16 €	21,46 €	23,72 €
LLINDAR 3	17,69 €	25,04 €	27,67 €
LLINDAR 4	20,22 €	28,62 €	31,62 €
LLINDAR 5	22,74 €	32,19 €	35,58 €
LLINDAR 6	25,27 €	35,77 €	39,53 €

COEFFICIENT D'ESTRUCTURA DOCENT (Exemple de titulacions):
 A: Administració i direcció d'empreses, Dret, Economia, Educació, entre altres
 B: Arquitectura, Biologia, Enginyeries, Periodisme, Psicologia, entre altres titulacions
 C: Medicina, Infermeria, Veterinària, entre altres titulacions.

- 2- No progressivitat en les segones matriculacions.** La progressivitat en el preu per crèdit per nivell de renda (beca equitat) no s'aplicarà a partir de segones matriculacions. Per exemple, pel cas d'una quarta matrícula, el preu d'una assignatura de 6 crèdits serà de 545€, 772€ i 854€ en funció de l'experimentalitat de la titulació (coeficient d'estructura).

Preu del crèdit a partir de segones matriculacions per grau.

Crèdits matriculats per...	% Aportació cost total de l'estudi	Coefficient	Coefficient	Coefficient
		A	B	C
2a vegada	30%	30,32 €	42,92 €	47,44 €
3a vegada	65%	65,70 €	93,00 €	102,78 €
4a vegada	90%	90,97 €	128,77 €	142,31 €

- 3- Gran augment en els preus dels màsters.** El preu per curs d'una màster públic (comptant només el preu per crèdit i tenint en compte 60 crèdits) serà de 2400€ o 3840€ en funció de si el màster és professionalitzador (advocacia, enginyeries i mestre) o no. Tot i que es contempla que el Consell Social de cada universitat pot establir una rebaixa de fins al 30% del preu en els màsters del segon tipus, moltes de les universitats que ho aplicaran ja han avisat que només serà per aquest curs. El preu del màster públic és el mateix per tot l'estudiantat. El curs 2011-2012 el preu del màster públic es situava entre els 23,47€ i els 30,33€ sent la distinció en funció de l'experimentalitat i no pel caràcter habilitant o no del màster.
- 4- Eliminació de l'exempció a famílies monoparentals.** S'elimina l'exempció en el pagament de la matrícula per famílies monoparentals i estudiants de més de 65 anys.

- 5- Augment del fons de beques d'excel·lència.** El fons de beques d'excel·lència s'incrementa en un 85% fins els 550.000€ (basant-nos en el curs passat, aquesta beca és una ajuda de 2.000€ mensuals per l'estada a l'estranger pels estudiants amb major nota en l'expedient acadèmic).
- 6- Introducció de vies de finançament amb interès.** S'implanta la possibilitat d'un pagament fraccionat (a través de CaixaBank o Banc Sabadell) de fins a 10 terminis amb un interès del 6,5% per graus i del 7,5% per màsters més un 3% extra en cas de demora. També s'obre una línia de préstec fins a 6.000€ a pagar en un màxim de 10 anys i un mínim de 85€ mensuals a les condicions establertes per les entitats que l'ofereixen.
- 7- Augment de les taxes administratives.** S'incrementa en un 6% el preu de les taxes de gestió d'expedient, trassllat d'expedient, expedició del títol acadèmic...

LA FALSA PROGRESSIVITAT DEL NOU SISTEMA DE PREUS

El primer que cal negar sobre la nova política de preus públics, és el seu suposat caràcter progressiu. Atenent a les dades que podem trobar en el quadre sobre els llindars de renda, en cap cas el nivell 6 correspon a una renda alta. Entenem com a sistema progressiu aquell que realment grava les rendes elevades, no el que distribueix, entre els diferents estrats de la classe treballadora i altres capes de la població, que en cap cas pertanyen als rics, la diferent aportació al sistema universitari.

És igualment revelador dels fals caràcter progressiu de la proposta, que no es faci cap mena d'esforç d'incorporar aquests criteris en el cas de repetició d'alguna assignatura (més quan hem vist que queden excloses del sistema de beques) ni tampoc pels cursos de màsters públics.

Un cop més és un model que, donada la manca d'una fiscalitat justa, sanciona la classe treballadora, ja que, com demostren les dades de la recaptació de l'IRPF del 2008, les rendes anuals promig dels assalariats eren de 19.288 €, mentre que les rendes anuals promig declarades per empresaris i professionals eren de només 9.205 €.]

LA PERVERSIÓ DEL SISTEMA DE BEQUES

Un altre qüestió a subratllar és la perversió dels sistema de beques amb la reformulació de la beca equitat en el mecanisme que estableix el percentatge del "cost real" de la titulació a que l'estudiant/a fa front amb el pagament del preu del crèdit i que, a més a més, ve de la mà d'una presència cada cop més evident d'un sistema de préstecs per l'estudi que a la llarga substituirà el sistema d'ajuts i farà elevar el nivell d'endeutament de l'estudiantat abans, fins i tot, d'aconseguir la primera feina. Cal recordar que a països com EEUU o Xile,

l'endeutament pels estudis és el tercer més important de les famílies després de la vivenda i el vehicle i que aquest crea grans situacions de desigualtat i és un obstacle insalvable per moltes famílies en l'accés a l'ensenyament, en aquest cas unviuersitari.

CONCLUSIONS

Amb el que realment ens enfrontem és amb un **sistema que endureix de manera històrica l'accés a l'educació universitària** a gran part de la població catalana i en particular als seus sectors més humils. Tot i que evidentment té un objectiu recaptatori, la reforma és de caire estructural i està preparada per un efectiu desplegament en els propers anys, sent no una qüestió conjuntural, sinó una reforma de calat en tot el procés d'elitització d'una universitat que cada cop és més classista.

És mentida que la proposta del govern no repercuteixi en la societat catalana i que, en aquest sentit, garanteixi que ningú es quedi fora del sistema universitari per raons econòmiques. Cal seguir defensant la gratuïtat de la unviuersitat pública com a propietat necessària (tot i no suficient) per garantir que el dret a l'ensenyament unviuersitari és un dret universal. Així mateix ens hem d'oposar a que aquesta crisi econòmica, cada cop més clara estafa, la paguem, en aquest cas els estudiants i el conjunt de la societat en comptes d'aquells que l'han produïda i que encara estant trobant el lucre en la mateixa. Com hem dit molts cops, aquesta crisi s'està utilitzant per generar nous espais d'acumulació de capital i, per fer-ho, cal desmantellar el sector públic del país i substituir-ho progressivament per serveis privats: la universitat, com els altres sectors públics, està en el punt de mira. Igualment aquesta reforma és un pas important en l'avenç d'un model cada cop més mixte de finançament universitari. L'aportació de l'estudiantat al sistema serà del 22% del total (sent l'any passat del 14%) atenant als càlculs per liquidació de pressupostos presentats per la secretaria d'universitats. Aquesta reforma, per tant, és completament coherent amb les iniciatives que surten des de les veus que reclamen una reforma en la governança universitària i que inclouen, entre d'altres, la proposta d'augmentar la col·laboració entre el sector privat i la universitat pel finançament de la segona (mecenatge) comprometent l'autonomia de la universitat en un procés de mercantilització.

És evident que **la universitat pública catalana requereix més recursos** i, és igualment obvi, que aquests es poden aconseguir a través de polítiques de recaptació, però s'ha de defensar que aquestes siguin preferentment a través dels impostos directes i de la mà d'una reforma fiscal que alleugi la greu situació de crisi econòmica per els sectors més empobrits de la societat i que gravi fortament les rendes elevades, la possessió de grans propietats privades i que reparteixi els beneficis econòmics entre tota la societat.

Malauradament, la dreta avança i amb ella el seu projecte d'universitat. Així doncs, aquest 2012-2013, cursar un grau en una universitat catalana costarà

de mitjana uns 2100€ i ocuparem l'honorable tercer lloc en el rànquing de les universitats europees més cares, per darrere de Regne Unit i Irlanda on un curs costa una mitja de 4800€ i 2800€ respectivament.